

7 Závěr

Trest odnětí svobody je neodmyslitelnou součástí trestněprávního sankčního systému České republiky. Jedná se o trest nejpřísnější, protože zásah do osobní svobody člověka představuje v porovnání s ostatními tresty nejzávažnější újmu. Musí být chápán a ukládán jako krajní prostředek, který nastoupí jen v případech nejzávažnějšího protispolečenského jednání.

Význam nepodmíněného trestu odnětí svobody je nesporný. Odnětí svobody je v určitých situacích jediným a nezastupitelným trestem. V každé společnosti se vyskytuje určitý okruh pachatelů, u nichž nepřichází v úvahu jiný způsob eliminace nežádoucího deviantního chování, než je jejich izolace. Přeplněnost věznic, nákladnost vězeňského systému a vlivy na osobnost odsouzeného při výkonu tohoto trestu však přispívají k hledání nových způsobů, jak negativní důsledky spojené s nepodmíněným trestem odnětí svobody odstranit či při nejmenším zmírnit. Vývoj v ukládání trestů tak směřuje k častějšímu používání alternativních sankcí namísto trestu odnětí svobody a takový trend je podle mého názoru pozitivní. Alternativní tresty usilují o nápravu pachatele, posilují pocit odpovědnosti za vlastní jednání a využívají jeho pozitivní motivaci a snahu aktivně se podílet na řešení trestní věci. I přesto trest odnětí svobody stále zaujímá významné postavení v systému trestněprávních sankcí a bude ho mít nepochybně i v budoucnu.

Domnívám se, že současná právní úprava nepodmíněného trestu odnětí svobody v českém trestním zákoně je - s připomínkami uvedenými v předchozích kapitolách - vyhovující. Na tyto výhrady do značné míry reaguje a řeší je nový trestní kodex. V novém trestním zákoníku dochází ke zvýšení horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody na dvacet let a u časově omezeného výjimečného trestu je rozpětí délky trestu stanoveno nad dvacet až do třiceti let. Tato úprava svědčí o zpřísnování trestní represe, jedná se ovšem o zpřísnění nikterak dramatické a ve většině případů oprávněné.

Taktéž výkon trestu odnětí a vězeňský systém jsou v České republice na dobré úrovni. Problém představuje zejména stále se zvyšující počet vězňů a jejich zaměstnávání. Pro zvýšení možnosti zaměstnávání vězněných osob je nutné vytvořit systémové předpoklady, jako jsou výstavba nových nebo rekonstrukce stávajících výrobních objektů uvnitř věznic a zařízení, obnova a rozšíření výrobních technologií.

Přestože k naplnění těchto cílů bude třeba značných finančních prostředků, vyváží jej pozitivní účinky, které zaměstnávání odsouzených nesporně má.

Z hlediska alternativních trestů bude zajímavé sledovat zavedení trestu domácího vězení, který by velmi účinně mohl nahradit krátkodobé tresty odnětí svobody, zvláště pokud dojde k variantě, kdy kontrola odsouzených bude zajištěna prostřednictvím elektronického monitorovacího systému. Trest domácího vězení ovšem není vhodný pro všechny pachatele, proto bude nutné pečlivě zjišťovat informace o jejich poměrech. Rozdíly budou existovat i v pocíťované újmě ze strany odsouzeného. Pro někoho takový trest nemusí být výrazným omezením, pro jiného může znamenat velký zásah do osobního života. Rovněž postoj veřejnosti k ukládání tohoto trestu, ostatně jako k ukládání alternativních trestů obecně, nemusí být ve skrze pozitivní. Postojům veřejnosti lze částečně předcházet veřejnou diskusí a dostatkem informací.

Kriminalita je problémem celé společnosti. Její řešení nelze spatřovat pouze ve formě změny zákona a zkvalitnění vězeňských podmínek. Trestní právo nicméně je a i nadále zůstane nezbytným prostředkem ochrany společnosti.